

Tanıtım

Tema: **Dilin Zenginliği**

Konu: **Roman**

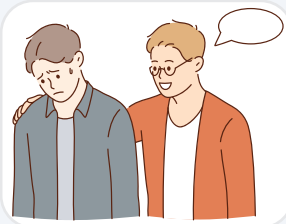
Alt Konu: **Roman Nedir? Dünya ve Türk Edebiyatında Roman, Romanın Unsurları**

Temanın Amacı: Dünya ve Türk edebiyatındaki önemli romanları ve yazarları tanıtmak, hayal dünyasını geliştirmek, farklı insanları ve hayatları anlatmak...

Anahtar Kavramlar: Gözlem, tip, karakter, olay örgüsü, mekân, çatışma, tema, konu, ana düşünce, eleştiri, öz yaşam öyküsü, öznelilik, nesnellik

Köprü Kurma

- Empatiyi Geliştirir:** Romanlar, farklı karakterlerin düşünce ve duygularını anlamayı sağlar. Bu da empatiyi artırır ve insan ilişkilerinde daha anlayışlı olmayı sağlar.
- Bilgi ve Kültür Aktarır:** Romanlar, okuyuculara farklı zaman dilimlerini, kültürleri ve coğrafyaları tanıma fırsatı sunar. Bu sayede genel kültürü artırır.
- Dil Becerilerini Geliştirir:** Roman okumak, sözcük dağarcığını zenginleştirir ve dil becerilerini geliştirir. Farklı yazarların tarzlarını ve dil kullanımlarını gözlemlemek dilin esnekliğini artırır.
- Stresi Azaltır ve Zihni Dinlendirir:** Kitap okuma, stresi azaltır ve zihni dinlendirir. Bir romanın içine daldığınızda, günlük endişelerden uzaklaşırsınız ve kısa bir kaçamak yapmış gibi hissedersiniz.
- Eleştirel Düşünmeyi Teşvik Eder:** Romanlar genellikle karmaşık konuları ele alır ve karakterlerin kararlarını sorgular. Bu da okuyucuları eleştirel düşünmeye teşvik eder.
- Yaratıcılığı Destekler:** Romanlar, hayal gücünü harekete geçirir ve yaratıcılığı destekler. Farklı hikâyeler ve karakterler, okuyucuların kendi düşünsel dünyalarını genişletmelerine yardımcı olur.
- Zaman Yönetimine Yardımcı Olur:** Kitap okuma alışkanlığı, ekran bağımlılığından kaçınmaya yardımcı olabilir. Düzenli kitap okuma alışkanlığı, zamanı daha verimli bir şekilde kullanmaya teşvik eder.

Roman

Roman Nedir?

- Genellikle insanların maceralarını, iç dünyalarını, toplumsal bir olay ya da olguyu, insan ilişkilerini ve değişik insanlık durumlarını yansıtmayı amaçlayan uzun düzyazı türüne "roman" denir.
- "Roman" terimi, Roma İmparatorluğu içindeki halkların kullandığı bozulmuş Latinceye verilen addır. Bu bozuk Latince ile yazılan ilk destan ve halk öykülerine roman denmiştir. Bu terim, sonradan belli bir türün adı olmuştur. Uzun anlatıma dayalı edebiyat türlerinden biri olan roman; olayları yer, zaman ve kişi kadrosu bütünlüğü ve uyumu içinde anlatır. Okuyucuyu çekebilecek nitelikte merak unsurları içerir. Sosyal yaşamda kişilerin veya ailelerin başlarından geçen ya da geçme olasılığı bulunan olayları yer ve zaman göstererek aktarır. Birbirine bağlantılı olayları temel bir düşünce etrafında birleştirerek yansıtır. Roman hem bir gerçekliğin hem de düş gücünün ürünüdür. Yazar; anlattığı olayı, kişileri gerçekten olsa da bunları yeniden yaratarak verir. Bu bakımdan roman gerçek yaşamla tam olarak örtüşmez. Roman, yaşamın yeniden üretimi ya da yaratımıdır. Roman'da aslında romancının hayal gücü, sanatçı kişiliği, görgü ve bilgisiyse, zengin duygu ve düşüncesiyle yaratılan bir yaşam ortamı anlatılır. Romanın geçtiği sosyal çevre içerisinde tarihe, dine, felsefeye, ahlaka, siyasete yer verilir. Romancı, okuyucuyu etkilemek, okuyucunun ruhunda bir yankı uyandırmak amacındadır. Romanlar üçüncü kişi ağzıyla, roman kişilerinden birinin ya da birkaçının yazdığı anı biçiminde veya roman kişilerinin birbirlerine gönderdikleri mektuplarla olmak üzere üç değişik şekilde yazılır.

Dünya Edebiyatında Roman

- Roman Avrupa'da sözlü edebiyattaki destan türünün geçirdiği evrimleşmenin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Roman türünün ilk örneklerini 15. yüzyılda Fransız yazar Rabelais vermiştir. Bugünkü romanı hatırlatan ilk eser 16. yüzyılda Rönesans'tan sonra Givoanni Boccacio tarafından yazılan *Dekameron*'dur. Miguel de Cervantes'in *Don Kişof'u* 16. yüzyılın sonlarına doğru yazılmıştır ve bu eser, roman türünün ilk başarılı örneği kabul edilir. 17. yüzyılda klasik akım içinde ortaya çıkan tek romancı ise Madame De La Fayette'tir. Bu yüzyılda İngiltere de Daniel Defoe, *Robinson Crusoe*'yu; Jonathan Swift, *Guliver'in Gezileri*'ni yazmıştır. Dünya edebiyatında köklü bir geçmişi olan roman türünün en önemli eserleri arasında; Fransız yazarlar Balzac'ın (Balzac) *Vadideki Zambak*'ı ile Flaubert'in (Flouer) *Madam Bovary*'si, Rus romancılar Tolstoy'un *Savaş ve Barış*'ı ile Dostoyevski'nin *Suç ve Ceza* adlı eserleri bu türün önde gelen örnekleri arasında yer alır.

- Bu türün yetkin örnekleri ise 19. yüzyılda verilmeye başlanmıştır. Roman, bir tür olarak karakteristik özelliklerini romantizm ve realizm akımları sayesinde 19. yüzyılda kazanmıştır. 20. yüzyıldaki sosyal ve teknolojik gelişmeler romana da yansımıştır. 18-20. yy. romancıları arasında Amerikan edebiyatından John Steinbeck, Ernest Hemingway; Alman edebiyatından Goethe, Thomas Mann, Franz Kafka, Friedrich Schiller; Fransız edebiyatından Jean Paul Sartre, Albert Camus; Rus edebiyatından Dostoyevski, Tolstoy, A. Çehov, M. Gorki, Puşkin sayılabilir.

Örnek 1

I. Dostoyevski	• <i>Vadideki Zambak</i>
II. Tolstoy	• <i>Madam Bovary</i>
III. Balzac	• <i>Suç ve Ceza</i>
IV. Flaubert	• <i>Savaş ve Barış</i>
V. Jonathan Swift	

Numaralanmış sanatçılar roman türündeki eserlerle eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

A) I	B) II	C) III
	D) IV	E) V

I. Dostoyevski - *Suç ve Ceza*, II. Tolstoy - *Savaş ve Barış*,

III. Balzac - *Vadideki Zambak*, IV. Flaubert - *Madam Bovary*,

V. Jonathan Swift

Cevap E

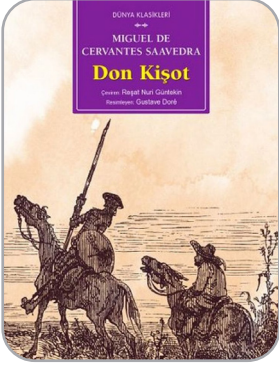
Türk Edebiyatında Roman

- Birçok edebî türde olduğu gibi bu türün de Türk edebiyatına girmesi Tanzimat Dönemi ile olmuştur. Tanzimat ile birlikte edebiyatın da Batı'ya yöneldiği bu dönemde ilk roman denemelerimiz Batı'dan yapılan çevirilerle olmuştur. Fransız yazar Victor Hugo'nun *Sefiller* adlı romanını Münif Paşa, *Hikâye-i Mağdurin* adıyla; İngiliz yazar Daniel Defoe'nun *Robinson Crusoe* adlı eserini Ahmet Lütfi Efendi, *Hikâye-i Robenson* adıyla çevirmiştir. Türk edebiyatında ilk çeviri roman Yusuf Kâmil Paşa'nın *Telemak* adlı eseridir. Yazar eseri Fransız yazar Fenelon'dan çevirmiştir. Türk edebiyatında ilk yerli roman ise Şemsettin Sami'nin *Taaşuk-ı Talat ve Fitnat* adlı eseridir. Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi gibi yazarlardan sonra roman türünün güzel örnekleri Halit Ziya Uşaklıgil ile verilir. Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Refik Halit Karay, Halide Edip Adivar, Reşat Nuri Güntekin, Peyami Safa, Sabahattin Ali, Kemal Tahir, Ahmet Hamdi Tanpınar, Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Tarık Buğra, Oğuz Atay, Adalet Ağaoğlu, Orhan Pamuk gibi isimler Türk edebiyatında, roman türünde eser vermiş önemli yazarlarımızdandır.

Etkinlik-1

Don Kişot'un İlk Macerası

Mançalı Şövalye, atının içgüdüüne itimat ederek dizginlerini serbest bıraktı. Soylu da olsa hayvanın gideceği yer ahırının bulunduğu köyden başka neresi olabilirdi. Rosinenta'nın köye doğru yol değiştirdiğini kahramanımız da fark etmişti. Bu gidişini hayra yorarak şöyle dedi:

– Rosinenta'm, sen benim gözümde Renand'm Bayard'mdan daha kıymetlisin! Köye doğru yönelişinde mutlaka bir sebep vardır. Ben de şimdilik işin en doğrusu, evimize dönüp şövalyelik için gerekli ihtiyaçlarımızı temin etmektir. Para, iç çamaşırları ve merhem kutusu kolay... Ama iyi bir seyisi nereden bulmalı? Papaz'la Berber bu işe asla yanaşmazlar. Baştan beri şövalyelğe karşı olan bu adamlardan seyis olmaz...

Düşündü, taşındı sonunda seyisliğe tam layık birini buldu: Sanço Panza. Bu adam, aynı köyde oturan, otuzuna yeni basmış, şişman, kısa boylu, temiz yürekli, saf bir köylü idi. Her şişman gibi, uykuyu seven, fazla çalışmaktan hoşlanmayan, midesine düşkün, neşeli biriydi. Cesareti bir parça eksikti. Ancak bu küçük ayrıntıların fazla önemi yoktu. Neticede bu adam, kahramanımıza seyislik konusunda biçilmiş kaftan gibi göründü.

Böyle tatlı hayallere dalmış giderken ağaçların arkasından bir inilti duydu. İniltiler, çok geçmeden çığlıklara dönüştü. Don Kişot, atını sesin geldiği yöne doğru sürdü. Ağaçlıkların içine dalınca meşe ağacına bağlanmış bir at gördü. Çığlıklar ondan gelmiş olamazdı.

Dikkatle etrafı gözden geçirince biraz ileride yine meşe ağacına bağlanmış bir delikanlı gördü. Bağırın oydu. Çığlıklar da boşuna değildi. Sağlam yapılı bir köylü, elindeki kayış oğlanın sırtına indiriyordu. Hem vuruyor hem de öğüt veriyordu:

– Dilini tut, gözünü aç!

Zavallı dayağı yedikçe,

– Tövbe efendim, bir daha yapmayacağım, diye inliyordu.

Don Kişot, bu manzara karşısında daha fazla bekleyemezdi:

– Be hey görgüsüz şövalye! Utanmıyor musun, savunmasız bir zavallıyı dövmeye? Atınıza binin, kılıcınızı çekin! Bunun cezasını size pahalıya ödeteceğim!

Köylü, kargısını burnuna dayamış olan bu silahlı korkuluk karşısında, neredeyse küçük dilini yutmak üzereydi. Kendisini güçlkle toparlayıp kibarca karşılık verdi:

– Sayın Senyör! İzin veriniz de şu tatsız gibi görünen durumu size açıklayayım. Ben, söylediğiniz gibi şövalye filan değilim. Ağaca bağladığım çocuk, benim çobanımdır. O kadar dikkatsiz ve vurdumduymaz bir uşaktır ki sürümünden her gün birkaç koyunu kaybeder. Bu gidişle sürüde tek bir koyun bile kalmayacak.

Nasihat kâr etmeyince ben de mecburen dayağa başvurdum. Ya, efendim! Vaziyet işte bundan ibaret. Şimdi bana ne yaparsanız razıyım...

– Sen ne diyorsun delikanlı? Efendin doğru mu söylüyor?

– Kutsal kitap üzerine yemin ederim ki yalan söylüyor, Senyör! Kendisinde birikmiş olan ücretimi vermemek için bu yola başvuruyor.

Mançalı Şövalye sinirden tir tir titredi. Adama öyle bir bağırsı bağırıldı ki yer yerinden oynadı:

– Bana bak iğrenç herif! Çabuk şu delikanlıyı çöz ve parasını da hemen eline say! Yoksa yemin ederim ki seni şu mızrakla delik deşik ederim!

Köylü, tek kelime etmeden oğlanı çözdü. Sıra para işine gelince yan çizdi:

– Pek saygıdeğer şövalye! Ne yazık ki yanımda bir tek kuruşum yok. Andreas -demek çocuğun adı buymuş- benimle eve gelsin, bütün parasını eline sayacağım.

– Ben mi? Onunla gitmek mi? Asla, efendim! Siz buradan ayrılır ayrılmaz, değil paramı vermek, derimi yüzer vallahi!

– Hayır, hayır! Kılına bile dokunamaz! Böyle bir şey yaptığı takdirde, işte yanımda söylüyorum, anasından doğduğuna pişman ederim onu... Şövalyelik adına yemin eder de paranı ödeyeceğine ve sana bir tek tokat atmayacağına söz verirse ancak bu şartla kendisini serbest bırakacağım. Aksi takdirde şuradan şuraya bir adım atamaz!

Köylü, şövalyelikten başka her şey üzerine yemin ederek çobanın parasını son kuruşuna kadar hem de kokulu paralardan ödeyeceğine söz verdi.

Don Kişot, çok hayırlı bir iş yapmış olmanın gönül rahatlığı içinde Rosinenta'ya atladı. Bir şövalye için gerekli olan ihtiyaçlarını temin etmek üzere köyüne doğru yol aldı.

Köylü, kahramanımızın iyice uzaklaştığından emin olduktan sonra uşağını alaycı bir sesle çağırdı:

– Gel bakayım buraya, sevgili Andreas! Alacağıını, koruyucu meleğinin istediği biçimde ödeyeyim!

– Ödeyeceksiniz tabii, dedi çoban. Hele bir ödemeyin de nasıl geri dönüp dediğini yapıyor, görürsünüz.

Adam, hızla oğlanın kolundan yakaladı. Onu aynı ağaca bağladı. Öyle bir dövdü, öyle bir dövdü ki anasından emdiği sütü burnundan getirdi.

– Haydi, bakalım hain uşak! Çağır kurtarıcını da imdadına gelsin... Söyle ha! Yüzeyim mi o nazik derini?

Kahramanımız, zavallı çobanın çektiklerinden habersiz, bütün gün yol aldı. İniltisini dindireceği başka bir zavallı ile karşılaşmadığına çok üzülüyordu. "Gezici bir şövalye için en sıkıcı şey, hiçbir macera ile karşılaşmadan tembel tembel at sürmektir herhâlde." diye geçirdi içinden.

Cervantes, *Don Kişot*

1. Don Kişot'un Rosinenta'ya olan sevgisi hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu sevgi onun karakterini nasıl etkiler?

Don Kişot'un Rosinenta'ya olan sevgisi, onun romantik ve duygusal bir karakter olduğunu gösteriyor. Bu sevgi, onun atına ve hayvanlara olan derin bağlılığını vurguluyor. Aynı zamanda Rosinenta, onun maceralarında sadık bir yol arkadaşıdır. Bu sevgi, Don Kişot'un karakterini daha insani ve duygusal kılıyor.

2. Don Kişot, Sanço Panza'yı neden seçer? Sanço'nun karakter özellikleri nelerdir ve onu Don Kişot için uygun bir seçim yapan özellikler nelerdir?

Don Kişot'un, Sanço Panza'yı seçmesinin nedeni, onun basit ve saf karakterine olan inancıdır. Sanço'nun şişmanlığı ve temiz yüreği, Don Kişot'un ona güvenmesine ve onu şövalye maceralarında yanında görmesine sebep olur. Ayrıca Sanço'nun uysal ve neşeli kişiliği, Don Kişot'un daha ciddi ve idealist yanını dengelemesine yardımcı olur.

3. Don Kişot'un adalet anlayışı ve kendini savunma güdüsü hakkında ne düşünüyorsunuz? Köylünün çocuğu dövme durumuyla ilgili tepkisi ve Don Kişot'un müdahalesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Don Kişot'un adalet anlayışı, kendi değerlerine ve etik prensiplerine olan bağlılığını yansıtır. Onun müdahalesi, savunmasız birinin haksızlığa uğramasına karşı duyduğu içgüdüsel tepkiyle ilgilidir. Köylünün çocuğu dövme durumuyla ilgili tepki, onun maddi kayıplarını telafi etmeye çalışmasının ve şövalyeye karşılaşmaktan korkmasının bir sonucudur.

4. Metindeki köylü karakterinin ikiyüzlülüğünü nasıl buluyorsunuz? Önce Don Kişot'un yanında korkutulduğu ve sonra çocuğu cezalandırırken zalimleştiği göz önüne alındığında köylünün karakterinin derinliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Köylü karakteri, ikiyüzlü bir karakter olarak görünüyor. Öncelikle, Don Kişot karşısında korkutulmuş gibi davranırken, sonra Don Kişot ayrıldıktan sonra çocuğu acımasızca cezalandırırken görülüyor. Bu, köylünün kendi çıkarlarını korumak için etik olmayan yolları kullanabileceğini gösterir.

5. Metindeki mizahi unsurlar size nasıl gelir? Cervantes'in bu tür ironi ve mizahı kullanması hakkında ne düşünüyorsunuz?

Metindeki mizahi unsurlar, Cervantes'in döneminin sosyal ve kültürel normlarını alaycı bir şekilde eleştirmesine izin verir. Özellikle Don Kişot'un şövalye ideallerini gerçek dünyada uygulamaya çalışırken yaşadığı komik durumlar, okuyucuları güldürürken aynı zamanda derinlemesine düşünmeye de teşvik eder. Cervantes'in ironik yaklaşımı, metnin derinliğini ve çok katmanlılığını artırır.

Örnek 2

Roman türünün geçmişinde destan vardır. Destanlar gelişerek romanın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Roman türünün dünya edebiyatındaki ilk başarılı örneği olarak kabul edilen eseri Cervantes'e ait ---- adlı roman ve Türk edebiyatında ise ilk yerli roman Şemsettin Sami tarafından yazılan ---- adlı eserdir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

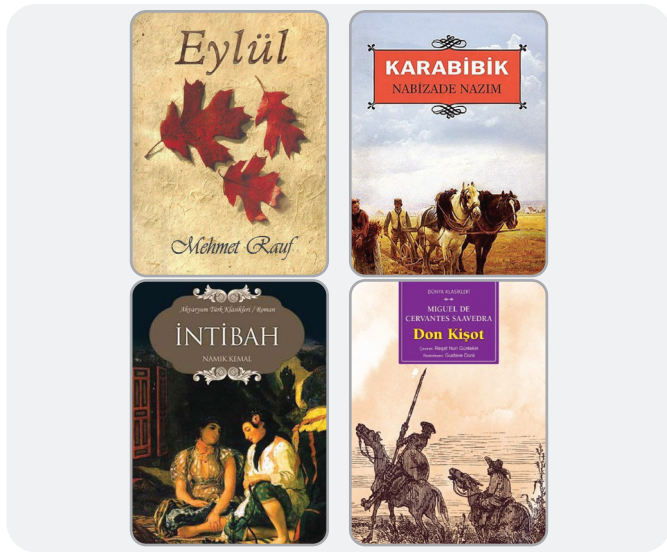
- A) Decameron – Araba Sevdası
B) Don Kişot – Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat
C) Telemak – Zehra
D) Don Kişot – Karabibik
E) Decameron – İntibah

Roman türünün dünya edebiyatındaki ilk başarılı örneği olarak kabul edilen eseri Cervantes'e ait Don Kişot adlı roman ve Türk edebiyatında ise ilk yerli roman Şemsettin Sami tarafından yazılan Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat adlı eserdir.

Cevap B

Bunların dışında Türk edebiyatında roman ilkleri şunlardır:

- Türk edebiyatında yazılan ilk edebî roman: *İntibah* – Namık Kemal
- Türk edebiyatında yazılan ilk tarihî roman: *Cezmi* – Namık Kemal
- Türk edebiyatında yazılan ilk realist roman: *Araba Sevdası* – Recaizade Mahmut Ekrem
- Türk edebiyatında yazılan ilk köy romanı: *Karabibik* – Nabizade Nazım
- Türk edebiyatında yazılan ilk natüralist roman: *Zehra* – Nabizade Nazım
- Türk edebiyatında yazılan ilk psikolojik roman: *Eylül* – Mehmet Rauf
- Türk edebiyatında yazılan Batılı anlamda ilk roman: *Mâi ve Siyah* – Halit Ziya Uşaklıgil

Roman Türünün Özellikleri

- Yaşanmış ya da yaşanması olası olaylar anlatılır.
- Romandaki gerçeklik kurgusal bir gerçekliktir.
- Olay, zaman, mekân (yer) ve kişi yapı unsurlarıdır.
- Üç farklı bakış açısı (gözlemci, kahraman, hâkim) bulunmaktadır.
- Eserlerde genellikle gözlem ön plandadır.
- Eserde yer alan kahramanlar, karakter ile tip olarak ikiye ayrılır ve kahramanlar tüm yönleriyle anlatılır.
- Mekânların ayrıntılı betimlemesi yapılır.
- Konularına göre farklı roman çeşitleri (serüven, sosyal, tarihî, polisiye vb.) bulunmaktadır.

ROMAN - HİKÂYE

Benzer Özellikler	Ayrılan Özellikler
<ul style="list-style-type: none"> • Her ikisi de anlatmaya bağlı edebî metin türüdür. • Her ikisinin de yazarı bellidir. • Her ikisinde de serim, düğüm ve çözüm bölümleri vardır. (Durum hikâyesi dışında) • Her ikisinde de gerçek veya gerçeğe yakın olaylar anlatılır. • Her ikisinde de olayların geçtiği zaman ve mekân bellidir. • Her ikisinde de öyküleme ve betimleme anlatım biçimlerinden yararlanır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hikâye kısa ve orta uzunlukta bir yazı türüdür, roman ise uzundur. • Hikâyede kişi sayısı azdır, romanda kişi sayısı fazladır. • Hikâye olayların nedenini araştırmaz; roman ise ele aldığı konuyu, bir mesele hâline getirir. • Hikâye, her zaman tek konu üzerine kurulur; roman tek bir konuyu bile bölerek, başka kişilere bulaştırarak çoklaştırır. • Hikâye tek boyutludur, roman ise çok boyutludur.

Örnek 3

Romanlar ve hikâyeler genellikle farklı uzunluklarda olmalarına rağmen, her ikisi de belirli ortak özelliklere sahiptir.

Aşağıdakilerden hangisi romanlarla hikâyeler arasındaki ortak özelliklerden biridir?

- A) Tek boyutluluk
- B) Karmaşık olay örgüsü
- C) Anlatmaya bağlılık
- D) Kişi sayısındaki sınırlılık
- E) Kısa ve öz anlatım

Tek boyutluluk, kısa ve öz anlatım, kişi sayısındaki sınırlılık hikâye ile; karmaşık olay örgüsü roman ile ilgilidir. Anlatmaya bağlılık her ikisinin de ortak özelliğidir.

Cevap C

Örnek Cevap Anahtarı

1. E 2. B 3. C

Etkinlik-2

1. Aşağıdaki soruları *Kiralık Konak* romanından alınan bu metne göre cevaplayınız.

Hakkı Celis, giydiği asker esvabının içinde ilk defa olarak bir kahramanın gururunu hissetti... Meğer kader ona neler hazırlıyormuş da farkında değildi, bu cömert kadere karşı ne kadar nankör, ne kadar küçüktü. Hayatın hangi gayesi bir cenge doğru gidişten daha yüksekti? Bununla birlikte gideceği cenk, cenklerin en büyüğü, bir cihan cengiydi. Böyle bir cenkte küçük bir zabıt olmak, o eski orduların başında bir serdar olmaktan daha ehemmiyetli değil miydi? Genç nefer: "Ben bir ölüm adamıyım," dedi. Ve ilk defa olarak şair Hakkı Celis'e karşı kalbinde bir nefret uyandı. Loş bir odada saatlerce Verlaine şiirlerini okuyan ve yamru yumru bir kalemle kirlili bir kâğıt üstünde birtakım topal mısralar sıralayan o cılız, o solgun çocuk neydi? Bir genç askerin topukları demir çivili çarıklerle tırmanmaya hazırlandığı sarp, yüksek ve tehlikeli tepenin yanında, bu solgun benizli çocuğun çıkmak istediği serin ve gölgeli yokuş ne adı bir yerdi! O tepede al bayrağın çırpınışları, yüz bin kişinin haykırıışları, ateşin söylenişleri, çelik sesleri ve kıvılcımlı dumanlar vardı; bu yokuşta ise birkaç yeşil defne dalından, biraz su şırıltısından başka ne vardı? Hakkı Celis kendi kendine: "Eve döner dönmez şimdiye kadar yazdığım bütün yazıları ve kitapları yakacağım!" dedi. Ve bunu söylerken birden coşup havada salladığı elinden burnuna hafif bir koku geldi; bu, Seniha'nın elinden onun eline sinen kuvvetli bir kokunun artığıydı. Hakkı Celis içinin titrediğini hissetti ve hâlâ bu kadar boş şeylerin tesiri altında kaldığına şaşıtı. Birtakım yapma tavırlar, sahte bakışlar ve isteksiz gülüşlerle Avrupa'dan gelmiş, yüzeysel ve kokulu mahluku ateşe, dumana ve kör kurşun yağmurlarına doğru ağır ağır ilerleyen bir adam üzerinde hâlâ hüküm sürüşü pek doğal olmayan bir şey, âdeta bir ayıp değil miydi? Hakkı Celis kendi nefesine karşı Seniha'yı sevmiş olmaktan ve belki hâlâ sevmeye devam etmekten utanıyordu. Sakın o da tanıdığı birçok gençler gibi, sakın o da şu havai Cemil gibi hayata yalnız etiyile mi bağlıydı? Varlığının bütün o yüksek heyecanları, sakın biraz evvelki tavırları, bakışları ve gülüşleri gibi birtakım düzme ve yapma şeylerden mi ibaretti? Zira, deminki kahramanca düşüncelerle, Seniha'nın kokusunu duyar duymaz hissettiği ürperiş, birbirinin tamamıyla ziddi iki türlü ruhiyete alametti. Hakkı Celis kendi kendine diyordu ki: "Ya o düşünceler ya bu ürperiş doğrudur. Acaba hangisinde samimiyim?" (...)

Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Kiralık Konak*

a. Metindeki Hakkı Celis karakterinin yaşadığı duygusal çelişkiler hakkında ne düşünüyorsunuz? Onun iç dünyasının karmaşıklığı sizi nasıl etkiliyor?

Hakkı Celis'in yaşadığı duygusal çelişkiler, onun karmaşık bir iç dünyasına sahip olduğunu gösterir. Kendi içindeki savaş, dış dünyadaki gördüğü manzaralarla çelişirken kendi duygularını ve içsel düşüncelerini sorgulamasına neden olur. Bu çelişkiler, okuyucuya karakterin daha derin ve insanı yapan yönlerini gösterir.

b. Hakkı Celis'in kendini değerlendirmesi ve içsel sorgulamaları hakkında ne düşünüyorsunuz? Kendi duygularına ve düşüncelerine karşı olan bu tutumu sizce onun karakterini nasıl etkiliyor?

Hakkı Celis'in kendini değerlendirmesi ve içsel sorgulamaları, onun karakterinin derinliklerine inmemizi sağlar. Kendi duygularına ve düşüncelerine karşı dürüst olma ve samimiyetle sorgulama, onun karakterini daha gerçekçi ve insani kılar. Bu tutum, okuyucunun Celis'in iç dünyasını daha yakından anlamasını sağlar.

c. Metinde geçen "esvap, cenk, zabıt, cihan, çarık, alamet" sözcüklerinin hangi anlamda kullanıldıklarını araştırınız.

*Esvap: Giysi, Cenk: Savaş, Zabıt: Subay, Cihan: Dünya, Alamet: Belirti,
Çarık: İşlenmemiş siğir derisinden yapılan ve deliklerine geçirilen şeritle sıkıca bağlanan ayakkabı*

2. Aşağıdaki iki metni karşılaştırarak hangisinin bir romandan alındığını nedenleriyle yazınız.

I. Metin

Bu köşkün uzaktan göze çarpan hususiyeti, o zamanlar ancak İstanbul'un iç semtlerinde rast gelinen bazı tekkeler gibi bir nevi dinî mana sezdiren yemyeşil rengiydi. Bahçe duvarındaki demir parmaklıklı kapı gıcırdayarak açılırken öyle gönlünden geliyormuş gibi duygulu bir ses çıkarırdı ki bununla bize güya: "Safa geldiniz!" dediğini işitirdik. Bu bakımsız bahçenin ortasındaki havuzda kuvvetli musluğu hâlâ mükemmel işleyen, eskiden kalma bir fiskiye, eğer açık bırakırsanız yükselen ve dökülen suların neşesini yayar ve bizim o zamanki tasasız ruhlarımıza serperdi. Bu fiskiyenin sularını yıllarca neşeden çağıldar gibi duymuştum. Ancak sonraları bunlar bana nafi bir bekleyişin yorgunluklarıyla bezgin ve yaşlanmış kızlar gibi için için bir şeyler beklemekten üzgün gelmişti. Her evin, hele o kadar hususiyetleri olan büyük eski zaman evlerinin birer tabiat ve hüviyetleri vardır. Yaşanan günlerle geceler içinde çocukla evin arasında büyük bir mahremiyet doğar ve çocuk, içinde yaşadığı evi kendisine süt veren canlı bir mahlûk gibi sevmesini, onun gönlünü açarak içindeki musikileri duymasını iyi bilir. Zira daima böyle, hülyalarımızla tatlılaştırıp ağıdalaştırarak gönlümüze sindirdiğimiz evler ve içinde mevsimlerimizin tatları olgunlaşmış kalbimize sızan mahalleler, başkalarına sevimsiz, lezzetsiz, hatta belki gamlı ve kasvetli gözükse bile bize yine hoş, derin, gönüllü ve âdetâ dünya güzeli görünür.

Abdülhak Şinasi Hisar, *Çamlıca'daki Eniştemiz*

II. Metin

Her şeyin bir usulü, bir kaidesi vardı. Usulleri, kaideleri bozanların zarar görecekları muhakkaktı. Duramadı. Gayr-i ihtiyarî dükkânın açık kapısından girdi. "Ne var?" gibi kendine bakan marangoza sordu:

– Sen bu dükkânı yeni tuttun, değil mi?

"Hayır" cevabını alınca tekrar sordu:

– İstersen eskiden tut. Fakat senden evvel burada bir muhallebici otururdu, değil mi?

– Hayır.

– Öyleyse bir bozacı?

– Hayır.

– Ya kim otururdu?

– Hiç kimse... Bu dükkânı ben kendim yaptırđım.

– Ey, bu mermer tezgâh burada ne arıyor?

– Ben koydurđum.

Cabi Efendi gözlerini açtı. Marangoza daha keskin bir dikkatle baktı:

– Sen deli misin, oğlum? dedi.

– Hayır.

– Akıllı bir adam mermer üzerinde keser oynatır mı?

Ömer Seyfettin, *Mermer Tezgâh*

I. metin romandan, II. metin hikâyeden alınmıştır. I. metinde ele alınan yer unsuru uzun uzun anlatılmış ve ayrıntıya girilmiştir. Ancak II. metinde ayrıntı yoktur sadece diyaloglara yer verilmiştir. Ayrıca Ömer Seyfettin, hikâye yazarıdır. Abdülhak Şinasi Hisar'ın Çamlıca'daki Eniştemiz adlı eseri de romandır.

1. Yaşanmış ya da yaşanabilecek olayların, insan ilişkilerinin ve psikolojisinin uzun bir şekilde yer ve zaman bağlamında anlatıldığı düzyazı şeklindeki edebî türe roman denir. İnsanı en iyi anlatan, tanıtan ve onun psikolojisini en net şekilde yansıtan tür romandır.

Bu parçadan hareketle romanla ilgili

- I. Yaşanmış ya da yaşanması olası olaylar anlatılır.
II. Romandaki gerçeklik yaşamın ta kendisidir.
III. Gözlemci, kahraman, hâkim bakış açısı yer almaktadır.
IV. Eserlerde genellikle gözlem ön plandadır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) II ve III
D) III ve IV E) I, III ve IV

2. I. Hikâye, kısa ve orta uzunlukta bir yazı türüdür; roman ise uzundur.
II. Hikâyede kişi sayısı azdır, romanda kişi sayısı fazladır.
III. Hikâye, olayların nedenini araştırır; roman, ele aldığı konuyu pek araştırmaz.
IV. Hikâye, her zaman tek konu üzerine kurulur; romanda olay çoktur.
V. Hikâye, tek boyutludur, roman çok boyutludur.

Numaralanmış karşılaştırmanın hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. • Türk edebiyatında yazılan ilk tarihî roman:
• Türk edebiyatında yazılan ilk realist roman:
• Türk edebiyatında yazılan ilk köy romanı:
• Türk edebiyatında yazılan ilk psikolojik roman:

Aşağıdaki eser ve yazar, bu ilklerle eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

- A) *Mâi ve Siyah* – Halit Ziya Uşaklıgil
B) *Karabibik* – Nabizade Nazım
C) *Araba Sevdası* – Recaizade Mahmut Ekrem
D) *Cezmi* – Namık Kemal
E) *Eylül* – Mehmet Rauf

4. I. *İntibah* • Namık Kemal
II. *Araba sevdası* • Nabizade Nazım
III. *Karabibik* • Mehmet Rauf
IV. *Eylül* • Recaizade Mahmut Ekrem
V. *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat*

Numaralanmış eserler sanatçılarla eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Aşağıdaki parçalardan hangisi bir romandan alınmış olamaz?

- A) — Yaktım yıktım yurdunu. Sözün doğru, pehlivanım. Üç bin başı esir ettim. Kefe’de sultan haremlerine sattım. Fakat bunları namusluca yaptım. Atlıya karşı at sürdürdüm, kılıçlıya karşı kılıç çektim, okluya karşı ok attım. Yurdu için ölen pehlivandır, pehlivan! Esir olup namusumu, sülalemin adını kirletmem. Ölüm olsun! dedi demedi kılıcını çekerek ortaya atıldı.
- B) — Burada baban yok, babalık bana düşüyor, Rabia. Nikâh gününe kadar birbirinizi görmemek lazım. Ne yapalım, âdet. Müslüman olmak için lazım gelen muamele çok sürmez. Anladığıma göre artık Peregrini yok, Osman var. Osman’ın Peregrini ile bağınyı bıçakla keser gibi kesmiş, atmışlardı.
- C) Manay’dan gecenin tam ortasında çıktılar. Ama tümü birden değil. İki arabayla çıktılar. Arabanın birinde bir çuval buğday, öbüründe bir çuval. Yani tutulurlarsa birinci arabadaki buğday elden gidecek, öbürleri ise geri dönecekler. İkinci arabada bizim Çibin Seyyar’ın oğluyla başka biri daha var. Gittiler. Or’u sabaha yakın bir zamanda, karanlık yeryüzünden kalkmadan önce, geçeceklerdi.
- D) Türk oyun yazarlığı, “oyun” türünde yazmayı uğraş edinmiş yazarların sayıca çoğaldığı 1950’lerden bu yana yeni yeni aşamalara ulaşmıştır. Yazarlığa 50’lerde başlayan ve günümüze dek ürettiği yirmi dolaylarında oyunla, Türk tiyatrosunun yönelişlerini belirlemede önemli katkıları olan Turgut Özakman, tiyatro yazarlarımız arasında en ön sıralarda yer almaktadır.
- E) Meğer kader ona neler hazırlıyormuş da farkında değildi, bu cömert kadere karşı ne kadar nankör, ne kadar küçüktü. Hayatın hangi gayesi bir cenge doğru gidişten daha yüksekti? Bununla birlikte gideceği cenk, cenklerin en büyüğü, bir cihan cengiydi. Böyle bir cenkte küçük bir zabıt olmak, o eski orduların başında bir serdar olmaktan daha ehemmiyetli değil miydi?

Cevap Anahtarı

1. A 2. C 3. A 4. E 5. D